

KORRUPTIONEN FJÄTTRAR UTVECKLINGEN

De flesta är ense om att korruption är något dåligt, men hur påverkar den individer som lever i genomkorrupta samhällen? **Catharina Groop** tittar närmare på Angola efter inbördeskriget och frågar vad det internationella samfundet kan göra.

Text: Catharina Groop

Korrupta handlingar, det vill säga missbruk av en offentlig roll eller ansvarsposition för privat vinning, har med största sannolikhet förekommit lika länge som det funnits människor. Fenomenet har på grund av sin komplexa natur alltid vållat huvudbry, och har också varit föremål för mycken debatt. Många förvånas över att denna debatt också berört huruvida korruption verkligen bör fördömas och bekämpas. Faktum är att ett flertal akademiker (se bl.a. **Nye** 1967 och **Leff** 1970) betonat att korruption har flera positiva effekter till exempel i kontexter där eliten motsätter sig förändring.

Världsbankens årsmöte 1996 utgör en viktig vattendelare i debatten kring korruptionens för- och nackdelar. I samband med detta årsmöte jämförde den dåvarande chefen för Världsbanken, **James Wolfensohn**, korruption – som tills dess varit ett tabubelagt tema bland multilaterala biståndsgivare – med en cancer som enligt honom med alla tillgängliga medel borde bekämpas. Världsbankens ställningstagande och engagemang i kampen mot korruption gjorde att diskussionen kring korruption och dess förödande effekter blev rumsren, och att andra (multilaterala och bilaterala) biståndsgivare kom att integrera kampen mot korruption i sin utvecklingspolitik. Följaktligen råder idag en relativt stor enighet om att korruption, ett månfassetterat fenomen som antar ett antal olika skepnader, bör bekämpas.

Detta samförstånd bottenar i insikten att missbruk av en offentlig roll eller ansvarsposition för privat vinning påverkar individer, grupper och hela samhällen på ett negativt sätt: korruption bland parlamentsledamöter och förtroendevalda innebär att lagar stiftas och stora beslut görs till förmån för en liten skara snarare än för att gynna det allmänna goda, korrupta handlingar i samband med politiska val innebär att massorna inte representeras och deras röst tystas, korruption inom byråkratin gör att allmänheten nekas den service medborgare har rätt till, eller får service av sämre kvalitet, och korruption inom rättsväsendet, slutligen, innebär att rättvisa inte skipas, vilket gör att ogärningsmän (och kvinnor) inte kan ställas till svars.

Detta till trots kan man fråga sig om vi verkligen inser vidden av de följer korruption har för individer som lever i genomkorrupta samhällen, speciellt då dessa individer inte har de resurser som behövs för att den korrupta vägen få service och skaffa sig inflytande? En djupdykning i dagens Angola ger åtminstone några fingervisningar om de utmaningar som fattiga personer utan "de rätta kontakterna" möter i ett samhälle där korruption genomsyrar alla strukturer.

Naturrikedomar och utvecklingspotential

Angola är ett land i sydvästra Afrika, med gränser mot Namibia, Zambia och Demokratiska Republiken Kongo. Landet, som har 21,6 miljoner invånare, har stora naturtillgångar, såsom diamanter, koppar, guld, och uran. Angola är dessutom

Korruptionen fungerar som sand i hela utvecklingsmaskineriet

en av de största oljeproducenterna i Afrika söder om Sahara, och råolja står för 90 % av landets export. Oljeindustrin (och olika typer av verksamhet relaterad till den) står för 85 % av landets BNP. Innan 1975 var Angola dessutom en viktig exportör av jordbruksprodukter som kaffe, socker och bomull, och hade dessutom en relativt välutvecklad stål-, varvs-, pappersmasse- och cementindustri (*Nationalencyklopedin* 2014).

Kriget som bromskloss

År 1975, efter Angolas självständighet från Portugal, bröt dock inbördeskriget ut. Kriget fördes mellan befrielseörelsen (och senare elitpartiet) Movimento Popular de Libertação de Angola (MPLA) å ena sidan och rörelserna Frente Nacional de Libertação de Angola (FNLA) och União Nacional para Independência Total de Angola (UNITA) å den andra. Kriget resulterade i uppskattningsvis 1,5 miljoner döda,

Referenser

- Andvig, J.C., Fjeldstad, O-H. et al. (2000) *Research on Corruption. A policy oriented Survey*.
- Business Anti-Corruption Portal (2014) Angola Country Profile. Tillgänglig på <http://www.business-anti-corruption.com>
- Chêne, M. (2010) *Overview of corruption and anti-corruption in Angola*.
Global Witness (1999) *A Crude Awakening*.
Tillgänglig på <http://www.globalwitness.org>
- Hanson, S. (2008) *Angola's Political and Economic Development*. Tillgänglig på <http://www.cfr.org/>
- IMF (2013) *Angola Economic Update*.
Tillgänglig på <https://www.imf.org>
- Leff, N.H. (1970) "Economic Development Through Bureaucratic Corruption" in Heidenheimer, A.J. (1970) "Political Corruption: Readings in Comparative Analysis".
- Mail & Guardian (2012) "Angola's top officials reap the cream". Tillgänglig på <http://mg.co.za>
- Marques de Morais, R. (2012a) *The Angolan Presidency: The Epicentre of Corruption*.
Tillgänglig på <http://makaangola.org>
- Marques de Morais, R. (2012b) *Growing Wealth, Shrinking Democracy*. Tillgänglig på <http://www.nytimes.com>
- Margues de Morais, R. (2013) *Diplomacy to Combat Corruption*. Tillgänglig på <http://makaangola.org/>
- Nationalencyclopedia (2014) *Angola*.
Tillgänglig på <http://www.ne.se>
- Nye, J.S. (1967) "Corruption and political development: A cost-benefit analysis" in *The American Political Science Review*, vol. 61, no. 2.
- UNICEF (2003) *Angola*.
Tillgänglig på <http://www.unicef.org>

fem års ålder. De vanligaste dödsorsakerna är malaria, diarré och infektioner i luftvägarna men undernäring är också en bidragande orsak till den höga dödligheten bland barn under fem. En miljon barn går fortfarande inte i grundskola och undervisningens kvalitet kritiserar av bl.a. UNICEF (2003).

Den stora frågan är hur dylik korruption, som många anser vara både illegal och omoralisk, kan bekämpas. Rafael Marques de Morais (2013) vädjar till de europeiska länderna, speciellt Portugal, att hindra inflödet och "tvätten" av pengar som härstammar från korrupta handlingar från den angolanska elitens sida. De Morais betonar att yttervärlden också kan hindra missbruk och plundring av Angolas nationella tillgångar genom diplomati. Den icke-statliga organisationen Global Witness (1999) i sin tur påminner att internationella oljeföretag, internationella banker och regeringar som samarbetar med Angola bör inse sitt ansvar och göra sitt yttersta för att sätta ett stopp för plundringen och öka transparensen i alla processer. Att landets egen befolkning ska kunna sätta ett stopp för plundringen är däremot tveksamt i ett läge där nationella institutioner koopterats, medie-rapporter om korruption föranleder arresteringar av och attacker mot journalister, det civila samhällets organisationer redan står på knä, och val inte längre utgör en kanal för att avsätta korrupta ledare (Marques de Morais 2012b).

Catharina Groop (PD), Forskare i statskunskap med korruption och politiska institutioner som specialområde